

Toliko o notranji preosnovi učiteljske šole. Sledi naj še nekaj misli o zunanji preosnovi, kolikor je v zvezi z notranjo. Kot središče postavljamo torej učiteljsko šolo s petimi letniki. Vanjo naj imajo vstop učenci (-ke) po končani meščanski šoli in po mali maturi iz srednje šole. Učitelji in profesorji teh šol naj bi že prej mogli svetovati, kdo ima res dar za učitelja in bi se na take svete morali ozirati pri sprejemanju. Možnost vstopa imajo predvsem oni, ki žele postati učitelji, pa tudi oni, ki bi hoteli dobiti več psihološke pedagoške in duhovne izobrazbe, čeprav bi pozneje ne postali učitelji. Učni program učiteljske šole naj bo urejen tako, da bi bil mogoč prestop nazaj na srednjo šolo, če bi učenec ali profesorji uvideli, da kdo res ni za učitelja, in da bi bil mogoč prestop iz gimnazije na učiteljsko šolo tistim učencem, ki bodo začutili v sebi učiteljski poklic. Pri tem se je treba ozirati na pedagoške, moralne in intelektualne priložne sposobnosti. Po četrtem letniku naj bi se končala strokovna izobrazba v predmetih, razen pedagoških, in učenci naj bi polagali maturo kot na gimnaziji. S tem bi končali srednjo šolo in bi jim bila dana možnost, da po dopolnilnem izpitu iz latinščine stopijo na univerzo ali pa da grede takoj v kak praktičen poklic. V peti letnik bi prišli in v njem bi smeli ostati samo tisti, ki jih profesorski zbor spozna sposobne za učitelje in ta letnik bi bil samo za posebno izoblikovanje učitelja. Tako bi bilo rešeno vprašanje izbiranja učiteljskega poklica šele v zrelejših letih učenčevega razvoja. Razen pedagoških predmetov, učnih poskusov in psihologije ter sociologije bi ne bilo drugih predmetov. Učenci naj bi mnogo nastopali, poleg celodnevni nastopov naj bi vodili tudi samostojno in z vso odgovornostjo razred v kakih okoliših ali mestni šoli vsaj za teden dni. Nadzorstvo bi vodil profesor metodike in upravitelj tiste šole. Po petem letniku bi bil diplomski izpit za učitelja iz pedagoških in psiholoških predmetov.

S tem je normalno šolanje osnovnošolskega učitelja zaključeno. Diplomirani učiteljski študenti pa bi seveda po želji in potrebi ali takoj po diplomu ali pa šele po nekaj letih nadaljevali študij še na univerzi. Vidik izbiranja bi ne bilo izpričevalo ali ocena, temveč prav individualno priporočilo profesorskega zbora oz. nadzornika in upravitelja. Odločam se za nadaljevanje študija na univerzi in sicer bi po položnem izpitu iz latinščine lahko študiral učiteljski vse stroke filozofske fakultete. Univerzi dajem prednost prav zato, ker sem prepričan, da svobodni študij najbolj vzbuja pravo osebo zanimanje za predmet in da je akademsko svobodno izbiranje predmetov in podrobne snovi najboljše podlaga za poklično delo. Zato naj bi se tudi študij tistih, ki bi hoteli postati meščanskošolski učitelji, učitelji vadič in poskusnih razredov, sreski šolski nadzorniki, učitelji na strokovnih šolah itd., vršil na univerzi ali v neposredni zvezi z njo. Bodoči meščanskošolski učitelji naj bi študirali svoje predmetne skupine dve leti in naj bi naredili poseben izpit pred univerzitetno komisijo. Za učitelje pa, ki žele ali potrebujejo poglobitve pedagoškega študija ter za nadzornike naj bi se osnoval pedagoški inštitut ali pedagoška fakulteta. Današnja univerza res ne zmore vsega tega, ker ima večinoma samo enega predavatelja za teoretično in praktično pedagoško. Pedagoški inštitut pa naj bi imel posebno stolec za teoretično, zdravstveno, psihološko pedagoško, za proučevanje otroka ali za pedogogijo, za eksperimentalno pedagoško, za mladinsko psihologijo, za kulturno pedagoško, za pedagoško psihopatologijo, za metodiko, didaktiko, za organiziranje šolstva itd. Danes je očitno, da ne zmore vsega tega, kar je res usmerjena na izoblikovanje srednješolskega profesorja. Če pa bi se univerza v predlaganem smislu izpopolnila, bi ona najlaže prevzela celotno pedagoško vodstvo našega naroda in bi postala res kulturno središče za vse sloje naroda, v kar je tudi poklicana.

Dr. Stanko Gogala.

Inozemsko šolstvo in učiteljstvo

* VERORDNUNGSBLATT DES MINISTERIUMS FÜR VOLKSBIILDUNG (1935, 21) prinaša o učni obveznosti učiteljstva na osnovnih in pomožnih šolah v Nemčiji tole: Definitivni učitelji imajo učno obveznost 30 ur, če pa so prekoračili do 31. marca 45 let, samo 28 ur. (Za definitivno učiteljsko plačo 27 in 25 ur. Pomožni učitelji in učiteljice imajo samo 24 ur. Celokupna zaposlenost učiteljstva v notranosti okrožij ne sme prekoračiti tega števila. Učitelji in učiteljice v poizkusni službi (Probelehrer) morajo imeti 20 ur. Kjer primanjkuje učiteljske ročnih del morejo biti odbrane k temu posluhi sposobne učiteljice s polovico obveznosti v tem šolskem letu.

Pravilen razvoj šolstva je mogoč le z njegovo ločitvijo od politične uprave

* ERZIEHUNGSRUNDSCHAU (1935, 249) prinaša o odpravi koedukacije na srednjih šolah v Nemčiji naslednje: Pruski prosvetni minister je ukinil dne 12. februarja 1935 uredbi od 24. aprila 1933, ki je dovoljevala dijakinjam poset deških srednjih šol. Dijakinje, ki obiskujejo deške srednje šole, bodo morale te šole zapustiti povsod tam, kjer so v kraju meščanske ali kake druge višje dekleške šole, na katerih se more ženska mladina zadostno vzgajati o poštrevovalnosti in odpovedi. Dijakinjam je poset deških srednjih šol dovoljen samo z izrecnim dovoljenjem prosvetnega ministra.

Stanovsko gospodarstvo je najtrdnější temelj stanovske organizacije

* SCHWEIZER. ERZIEHUNGSRUNDSCHAU (1935, 274) prinaša o konfesionalni šoli v Švici: Shod delegatov švicarskih učiteljskih organizacij in društev se je izrekel enoglasno proti težnjam konfesionalnih šol in bo zagovarjal versko nevtralnost švicarskih šol v smislu ustave.

Izrazit čut za stanovsko čast vodi vsakega učitelja in učiteljico v stanovsko organizacijo.

* BULETIN OFICIAL (1933-34) poroča o španskih osnovnih šolah: Večina predpisov o organizaciji osnovnih šol v Španiji datira od leta 1857. Nova ustava od leta 1931. je proglašila, da se ima pouk vršiti obvezno in brezplačno. V otroške vrste se sprejemajo otroci od 4 do 6 let, v osnovno šolo pa otroci od 7 do 14 let. Učni predmeti v osnovnih šolah so: španski jezik (čitanje, pisanje in slovnica), računanje, zemljepis in zgodovina, državljanski nauk, prirodopis, higiena, telovadba, risanje, petje, strojepisje in za deklice gospodinjstvo. Od l. 1931. so za ureditev učnih ur določeni krajevni sveti (consejo local) prav tako pa po podrobne učne načrte. V osnovni šoli na deželi je izvedena koedukacija, v mestih pa so deljeni deški in dekleški razredi. Poučuje se 3 ure dnevno in 2 uri popoldne 5 dni v tednu. Četrtek in nedelja sta prosta. Glavne počitnice trajajo 45 dni (od 18. junija do 31. julija), ki pa se v posameznih krajih lahko podaljšajo. — V šolskem letu 1932-33 je bilo v osnovnih šolah okrog 2.300.000 otrok.

* TIMES EDUC. SUPPLEMENT (1934, 377) poroča o vprašanju koedukacije: J. H. Badley, upravitelj angleške srednje šole v Bedales-u, na kateri je koedukacija dečkov in deklic v internatu upeljana polnih 35 let, piše v uvodniku pedagoške priloge Timesa svoje izkušnje o koedukaciji, ki so vsekakor zanimive. Piše, da je koedukacija bila v Angliji

in Škotski v dobi reformacije povsem običajna. Angleži, ki so se v onih davnih dobah preselili v Ameriko, (t. zv. Pilgrim Fathers), so prinesli tja šolsko koedukacijo, ki se je ohranila do današnjega dne. O uspehu koedukacije v sedanjih angleških šolah pričajo ugoden razvoj omenjenega zavoda in poleg še 12 podobnih zavodov v Angliji, ki imajo izvedeno koedukacijo od otroškega vrta do univerze in vedno več roditeljev pošilja svoje otroke v te šole. Upravitelj Badley sodi, da morejo biti očitki nasprotnikov koedukacije resnični in utemeljeni tam, kjer je n. pr. deškemu razredu pridelenih nekoliko deklic, ali obratno, kjer je dekleškemu razredu pridelenih nekoliko dečkov. Toda na koedukacijski šoli, kjer je število dečkov enako s številom deklic in kjer je profesorski ali učiteljski zbor sestavljen na pol iz moških napol iz ženskih moči, zgube očitki vsako utemeljenost, nasprotno, pokažejo se znatni uspehi. Različnost iger za dečke in deklice, ročno delo itd. daje učiteljem in roditeljem dovolj dokazov za pravilno razumevanje in nastojenost posameznikov ter tudi usmerjenost in nagnjenost do gotovih pred-

Zaradi znižanja Vaših plač

si preskrbite vse manufakturno blago za Vas in Vašo družino le v specialni trgovini

A. ŽLENDER
LJUBLJANA — MESTNI TRG 22

ker boste kupili najugodnejše zaradi skrajno nizkih cen.

metov. Z dobrimi in preizkušenimi izdelki daje vodja navodila po katerih je možna pravilna vzgoja v skupnem razredu. S še drugimi tehtnimi dokazi potrjuje avtor, da je koedukacija možna tudi v pubertetni dobi. In da so njegovi izdelki važni in upoštevanja vredni govori tudi dejstvo, da se njegovi izdelki nanašajo na eno celo generacijo.

Splošne vesti

— Naša vloga pred senatom. »Slovenec« od 13. nov., štev. 261, prinaša pod naslovom »Senat je izvolil svoje odbore«, da je bila predčrtana v senatu poleg drugih tudi vloga učiteljev iz Ljubljane. (Vloga JUU sekcije za Dravsko banovino iz Ljubljane. — Opomba uredništva.)

KAJ SE PIŠE O UREDBAH.

Pod naslovom »Kmet in uradnik« prinaša »Domoljub« št. 45 od 6. nov. 1935. naslednji pomembni članek:

Kaj pravi uradnik

Mnogo se je že pisalo o zadnjem znižanju uradniških plač, ki je prineslo precej razburjenja v uradniške vrste, posebno med hudo prizadete uradniške družine. V kmetskih vrstah pa je nastalo neko zadovoljstvo, češ, sedaj so enkrat tudi uradniki prizadeti, ne samo davkoplačevalci. Zato sem smatral za potrebno, da se kmetskemu sloju znižanje uradniških plač stavi v pravo luč in trdno sem prepričan, da me bo razumel in se strinjal z mojimi izvajanjmi.

Sam sim revnih kmetskih staršev, poznam torej vse težnje in težave kmetskega stanu, a kot uradnik tudi vse skrbi, ki tarejo posebno nižjega uradnika.

Nj moj namen, kritikovati naredbo vlade, ki je v najtežjih časih prevzela krmilo države, ki hoče rešiti, kar se še da rešiti. Gotovo se je s težkim srcem odločila za ta korak, ker na zvišanje davkov v današnjih časih nikakor ni bilo mogoče misliti, ko je kmet že itak na robu prepada. Ni se pa zavedla, da je to znižanje krivično. Višjim uradnikom se je mnogo manj odtegnilo kakor nižjim, najbolj pa so prizadeti poročeni s številno dečo. Ako pomislimo da v drugih državah podpirajo družine, nas je nova uredba po pravici zabolela, ker smo bili mnenja, da na merodajnih mestih nimajo smisla za družino. Ako bi ostalo pri tem, bi se le pospešil padec rojstev in s tem tudi številčno propadanje

Učiteljeva osebnost naj se zrcali predvsem v pravilnem razumevanju borbe za pravice lastnega stanu

Preziramo in obsojamo one, ki si ustvarjajo bogastvo z izkoriščanjem siromakov; obtožujemo trgovce s kanoni, katerih bogastvo je iztisnjeno iz ljudske krvi; obtožujemo borzne spekulante, igralce in vse parazite, ki ne opravljajo nikakega koristnega posla, marveč žive vztrajno od tujega znoja; pljujemo na človeka s trdim srcem, ki živi v svojem dvoru in pozablja na bedne; in končno, preziramo borznike, ki denar obožavajo, ki ga požrešno iščejo, ki ga gomilijo brez sramu in studa in ki se s svojim luksuznim življenjem, prostakim in brez okusa, vsak dan rogajo milijonom bednih ljudi.

Ko govorimo o tem, mislimo na veliki napredek znanosti in tehnike, ki mora pohiteti s prihodom onega sveta in časa v katerem ne bo več bede za nobenega, v katerem bo človeštvo definitivno osvobodeno skrbi za vsakdanji kruh.

»Kaj?« ironizirajo duhoviti ljudje, »laksuz za vse?«

Recimo točneje: ono, kar je potrebno, koristno in dobro je treba dati vsem. To nič več ne more biti luksuz.

Imeti v svojem stanovanju: vodo, luč, elektriko, to je nekoč bil luksuz. Danes to ni več luksuz in nihče od nas, ko odvije vodno pipo ali pritisne na električni gumb, si ne domišlja, da je Krez. Vidite, kar je danes voda, ogenj, luč, zahtevamo mi, da naj bodo vse to jutri koristni predmeti, ki jih je ustvarila moderna tehnika v izobilju; prav tako je s stanovanjem, obleko in prometnimi sredstvi. Ono, kar je bila ugodnost nekaterih in kar je izzvalo zavist drugih, je treba da postane

naroda, ubila bi se družina, ki je osnovna celica družbe in temelj države. Poprava uredbe je le v korist uradnikov v mestih. Hrana na deželi pa ni nič cenejša kot v mestu, koliko pa stane šolanje otrok, o tem pa ve pripovedovati le oni, ki je prizadet. V mestih ne stane šolanje toliko, ker imajo otroci hrano in stanovanje doma. Uradniki bodo še bolj silili v taka mesta a dežela bo zapostavljena. Zato bi bilo dobro, da bi se uredba o znižanju plač ozirala posebno na uradniške družine v nižjih draginskih razredih, s tem bi imeli uradniki večje veselje do dela in ne bi tako silili v mesta.

Z znižanjem uradniških plač so prizadeti prav vsi sloji. Saj je bil uradnik tisti, ki je največ kupoval. Sedaj se bo moral omejiti na najpotrebnejše. In kdo bo trpel škodo? Ne samo uradnik, temveč tudi kmet, obrtnik, trgovec. Ceno kmetskemu pridelkom se bodo še bolj znižale, ker ne bo več odjemalcev. Vzemimo samo en primer: mesarji bodo živino kupovali po smešni ceni, ker bodo rekli, da mesa ne morejo več prodati po isti ceni, in škodo bo imel kmet ne mesar. Vino se bo pocenilo. Škodo bo imel vinogradnik, ne gostilničar. Da bo pri tem trpela predvsem tudi kultura, je umevno, ker uradnik je že sedaj težko odrihal denar za prepotrebni časopis, a sedaj pri najboljših volji ne bo mogel naročiti časopisov, ne kupovati knjig. Zato res ne razumem, kako se morajo še nekateri veseliti, da se je uradnikom znižala plača, ko je pa vendar s tem tudi sam prizadet.

Pred leti so v švicarskem parlamentu sklepali o znižanju plač državnim uradnikom, pa veste, kdo je bil proti? Kmet. Kmetski zastopnik je v parlamentu to tako utemeljeval: Ako uradnik ne bo imel denarja, ga tudi mi ne bomo imeli. Uradnik je naš najboljši odjemalec. Denar ne bo krožil po državi in mi ne bomo mogli svoje pridelke spraviti v denar. Ako pa tega ne moremo, tudi davkov ne bomo mogli redno plačevati.

Kar me še zelo boli, so očitki, da nas kmet redi. Ali ni vsak delavec vreden svojega plačila? Kdo očita odvetnikom, da jih kmet redi? Ali obrtnik tudi ne živi od kmetskih žuljev? Tako bi lahko naštel še več drugih slojev. Pa njim nihče tega ne očita. Ti očitki naj bi leteli le na one, ki brez dela vlečejo težke denarce in izsesavajo kmeta. Vsak stan je potreben in noben stan naj se ne povzdiguje nad drugim. Država rabi uradnike in le dobro plačan uradnik bo tudi svojo dolžnost vestno izpolnjeval, ne bo pa primoran si iskati postranskih dohodkov. Neusmiljeno pa naj država kaznuje vse one, ki zapravljajo in poneverjajo državni denar, pa naj bo to minister ali kdo drugi.

splošno dobro in da prestane biti predmet zavisti.

Zakaj? Najprej, da se ukine beda, ki se z ničemer ne more pravdati; potem, da vseveča enotnost omogoči bratstvo in končno, da bo človek, osvobodjen skrbi za vsakdanji kruh, mogel posvetiti ves svoj prosti čas intelektualnemu in umetniškemu delu.

Ljudje, osvobodjeni bede in zavisti, lakomnosti in mržnje, vedno žejni znanja, ki ga črpajo iz neusahljivih vrelcev resnice in lepote, to je naš ideal!

A kaj je ideal sedanjosti? Slabi šefi! Slepi od prehitrega napredka znanosti, nesposobni, da bi svojo staro finančno politiko zamenjali ali jo vsaj prilagodili novim produktivnim silam, ki stalno rasejo; govore nam povsem hladno, da je treba uničiti stroje, zapreti fabrike, prestati z novo proizvodnjo in vzgajati maso, da naj se resignirano pobota z bedo.

Če protestiramo proti temu ne delamo to v imenu kake politike, marveč samo v imenu laične, ljudske morale. Renesansa je s to moralno zmoglaslavno razgnala temo srednjega veka; ljudje 18. stoletja so s to moralno zgradili sedanjega človeka. Od naše morale je odvisno ali bo ta moralna še živela naprej, ali bo umrla; če bo živela, bomo s tem zgradili bodočnost v korist naših naslednikov; če bo umrla, mi smo živeli brez cilja. Prev. S.

Albert Bayet.

Velika epitimija in ljudska morala

Da bi se pomaglo Franciji in da bi se preživeli dnevi dekret-zakona, se povsod zelo mnogo govori, da so nastopili dnevi »velike epitimije«.

Pravijo nam, da se je človeštvo radi nepremišljenosti vrglo v luksuz in se predalo uživanju; to, da je bil greh, ki se bo moral maščevati; zato je treba znižati mezdo delavcu, penzijo staremu borceu, plačo uradniku in cenó žitu.

Tako je bila deflacija postavljena na stopnjo moralne doktrine; Bergson je Bog in Kayo njegov prorok; brezposelnost in beda dobivata moč in pomen mistike.

Ono, kar moram predvsem pripomniti apostolom novega evangelija je to, da ta novi evangelij (štednja) oznanja samo za druge, a ne za sebe.

Izvemimo Bergsona, ta živi asketsko. Toda kdo so oni, ki nam tako ognjevitvo priporočajo »strogo epitimijo?« To so direktorji trustov, bank, kralji spekulacij in igralnic, ki izkoriščajo splošno bedo, da se sami obogate.

Toda, ali so oni samo za trenutek razmišljali o tem, da je tudi njim treba osvojiti teorijo o skromnem življenju in siromaštvu kot sredstvu za očiščenje grešne duše? Ali so oni odstopili svoje vile vojnim invalidom, ali so oni vložili svoje tantijeme v fondé za brez-

poselne? Tega se niso spomnili! Zahtevali so zmanjšanje plače cestarjem in znižanje cen žitu ali niti govora ni o 10% na honorarje, ki jih prejemajo kot člani raznih komisij. Izključili so celo možnost, da bi se en sluga v pokoju zaposlil s 100 franki mesečne plače; toda smatralo pa za popolnoma moralno, da je en človek član dvajsetih raznih komisij.

Z eno besedo, pravijo nam: »Blagor ubogim!« Toda sebi govore: »Pod pogojem, da mi ostanemo bogati!«

Kako ogromna velikodušnost!

Toda pojdmó dalje. Predpostavljajmo, da so pristaši »Velike epitimije« iskreni in da popolnoma razumevajo doktrino, ki jo oznanjajo. Kakšna je korist te doktrine, in zakaj hočejo, da naj se človeštvo obsodi na bedno življenje?

Tak zaključek je logičen za one, ki mislijo, da je človek obtežen z izvirnim grehom, da mora biti človekova življenjska pot eno samo dolgo trpljenje da mora biti zemlja, če hoče postati pot za nebesa, dolina solz in obupa.

Jaz razumem one, ki tako mislijo, ko pravijo: »Vedno bodo sirote«, ker oni ne vidijo v bedi sramu, ki bi ga bilo treba uničiti, marveč pripravijo za nebesa. Po njihovem siromaštvu očiščuje dušo in oni iskreno molijo, ko pravijo: »Blagor ubogim, ker njih je nebeško kraljestvo!«

Toda naša ljudska morala, naša laična morala narekuje ljudem nek drug ideal.